ప్రాప్త పాత్ర

మధురాంతకం రాజారాం

రాత్రి పదిగంటల సమయం.

బయట చలిగాలి వీస్తున్నా గదిలోపల వెచ్చగా వుంది. నల్లటి నాపరాళ్ళపైన, తెల్లటిగోడల మధ్య నీలిరంగు కాగితంతో అచ్ఛాదింపబడిన చిన్న బల్బునుంచీ ప్రసరిస్తున్న కాంతిలో ఆగది చిన్న సముద్రంలా వుంది. గోడప్రక్కగా నవారు మంచం. మంచంపైన మల్లెపువ్వులాంటి దూది పరుపు. చెదరిన ముంగురులతో, బరువెక్కుతున్న కనురెప్పలతో, ఆలోచనల గొలుసుకట్టు వెంట సాగిపోతూ నిద్రాదేవత ఒడిలోకి జారుకుంటోంది నీరజ.

పచ్చి పసుపుకొమ్మును చిదిమి చేసిన బొమ్మలా వుంటుంది నీరజ. అంతకంటే కొలకోనలో కోసి తెచ్చిన తామరపువ్వులా వుందనడం సమంజసం. ఎందుకంటే నీరజ ముఖంలో అలత కాస్తా స్పష్టంగానే కనిపిస్తోంది.

ఉదయం ఎనిమిదినుంచీ సూర్యాస్తమానం వరకూ ఉద్యోగకార్యభారంలో నీరజ అలసిపోయినమాట వాస్తవం. ఐతేనేం, ఆ బడలిక కూడా నీరజ సౌందర్యానికి ఉద్దీపకంగానే వుంది. విడ్డూరమేముంది! అందమునకు చోట సర్వమూ అందమే అని కవికులగురువులు చెప్పనే చెప్పారు మరి!

నీరజ ఉద్యోగంలో చేరి యింకా రెండు మాసాలు నిండలేదు. అలసిపోయి యింటికి వచ్చిన అమ్మాయికి భోజనం పెడుతూ ముసలావిడ "అదేమిటో గాని నా కళ్ళకు నువ్వు చిక్కిపోతున్నట్టు కనిపిస్తున్నావే నీరజా! అప్పుడే. 'డ్యూటీ' అంటే మాటలా!" అంటుంటుంది.

నీరజ ఆశ్చర్యపడుతుంది. కల నిజమైతే ఎవరికైనా ఆశ్చర్యమే కలుగుతుంది. అందులోనూ పగటికల! పదేళ్ళపాటుగా ఆ పగటి కలలోనే బ్రతికింది నీరజ. ఎప్పటికప్పుడే ఆ కల చెదరిపోవచ్చు ననుకునేది. అమృతం దేవతలకోసం! రాహువులాంటి తాను అందుకోసం ఆశించడం వట్టిఅడియాస-అనుకునేది. ఆలోచిస్తూ నిద్రపోయి, నిద్రలో కలగని, కలలో తన పగటికల చెదరిపోయినట్టు భావించి, స్వర్గంనుంచీ తను అధోలోకాలకు కృంగిపోతున్నట్టు భ్రమించి గుండెల్లో గడగడలాడిపోయేది. కానీ ఆశించిన అమృత పాత్ర ఆకాశకుసుమం కాలేదు నీరజకు! ఎందుకు కాలేదు? అందుకు కారణం తాతయ్య ఆత్మబలమా! తన పూర్వజన్మల సుకృతమా! కాక భగవంతుడి కృపాకటాక్షమా! కారణం ఏమిటో నీరజకు తెలియదు. ఏవో అదృశ్య హస్తాలు తనను అభయమిచ్చాయి. అండగా వుండి తనను సురక్షితంగా గమ్యస్థానానికి చేర్చాయి. తాతయ్య చనిపోయిన రాత్రిలో

తనకింక దిక్కెవ్వరని నిగ్గదించింది నీరజ. క్రమక్రమంగా దిక్కులేనివారికి దేవుడే దిక్కన్న గుండెనిబ్బరంలోకి రాగలిగింది.

ఈ చివరిమాట తనవిషయంలో ఋజువైనట్టు ఇంకెక్కడా కాలేదనీ, కాబోదనీ నీరజకు ఓబలీయమైన విశ్వాసంగూడావుంది!

ప్రక్క ఇంటి గోడగడియారం ఒక్కసారి మ్రోగింది. గంట పదిన్నర కావస్తోందన్నమాట! సినిమాలనుంచీ ఇళ్లకు తిరిగివెళ్తున్నవారి మాటల కలకలం నీరజకు లీలగా వినవస్తోంది. ఆసవ్వడిని చీల్చుకుని దూరంగా ఎక్కడో పెళ్లి జరుగుతున్న చోటునుంచీ రికార్డులసంగీతం సన్నసన్నగా వినిపిస్తోంది. పాతపాట. ఐనా ఆపాతమధురంగా వుంది. పాటలో ఓజవరాలు 'ఎవరినే, నే నెవరినే' అంటూ తనను తానే ప్రశ్నించుకుంటోంది. వయసు చెడ్డది! అది నువ్వు ఫలానా దానివని తెలియచెప్పగలవారికోసం అన్వేషిస్తుంది. ఆ అన్వేషణలో యిలాటిప్రశ్న ఉద్భవిస్తుంది గాబోలు! ఈ సరికొత్తవ్యూహం నీరజ మనోవీథిలో వేకువజామున పూలతోటపైనుంచి వీచిన కమ్మతెమ్మెరలా పారాడింది. వేపకొమ్మల్లో కావి చి[illegible] రీతిలా ఈ వ్యూహ స్ఫురించిందిగనుక తనలో అలాటి అన్వేషణకు అంకురార్పణ జరగడంలేదు గదా! మెలకువకూ నిద్రకూ మధ్య మైకంలాంటి ఆమానసికావస్థలో గూడా నీరజ సిగ్గుపడిపోయింది. సిగ్గులోనుంచీ నిగ్గులు సంతరించుకుని అధరాలపైకి ప్రాకివచ్చిన చిన్నదరహాసంతో ఆమె ముఖమండలం అరుణారాగరంజితమైపోయింది.

అబ్బే, యిదేమీ బాగుండడం లేదని అనుకోదలచింది నీరజ. కానీ అనుకోలేకపోయింది. కంచుగిన్నెలో కాచి తెచ్చిన

ప్రాణదాత

పాయసంలా, పెదవి కందించిన పాల కోవాలా అంత మధురంగా వున్న వూహను బాగుండలేదని నీరజ ఎలా అనుకోగలుగుతుంది?

ఒకటి... రెండు... మూడు...

తలుపును బాదిన శబ్దం వరుసగా మూడుసార్లు వినిపించేసరికి త్రుళ్ళిపడి నీరజ కళ్ళు తెరిచింది.

"ఎవరు? ఏంకావాలి?" ముసలావిడ ప్రశ్నిస్తోంది.

"డాక్టరమ్మగారున్నదీ యింట్లోనే గదండీ! పనిబడింది. ఓ కుర్రాడి పరిస్థితి అపాయకరంగా వుంది......" కంపిస్తున్న కంఠంతో ఓవృద్ధుడు బదులు చెబుతున్నాడు.

"ఇక్కడ డాక్టరమ్మగారు స్వంతంగా 'ప్రాక్టీసు' చెయ్యటం లేదు. పైగా నిద్రపోతున్నట్టుంది గూడా. వెళ్ళి మరెవరినైనా చూచుకోండి..."

"అయ్యో, అలా అనకండమ్మగారూ! దగ్గర్లో డాక్టర్లెవరూ లేరు. కబురుపెట్టినా వాళ్ళు రావడానికి ఆలస్యం కావచ్చు. తక్షణం ఏదైనా సహాయం జరిగితేగాని కుర్రవాడు తేరుకునేటట్టు తోచదు..."

"అయితేమాత్రం! స్వంత వైద్యాలు చేయడంలేదని చెబుతుంటే మళ్ళీ బలవంతమా..." అడుగుల చప్పుడు వినిపించడంతో ముసలావిడ ఆగంతకుడితో మాటలు చాలించి వెనుదిరిగి చూచింది. మందులసంచి చేతిబట్టుకుని చెప్పులు తొడుక్కుంటోంది నీరజ.

* * *

నీరజది నడకగా ముసలాయనది పరుగుగా ఆ యిద్దరూ సందుగొందుల్లో పడి ఒకటి రెండు ఫర్లాంగులదూరం నడిచారు.

ఓ చిన్న పెంకుటిల్లు. వీధి వైపుగదిలో ఓచాపపైన స్మారకంలేకుండా పడివున్నాడు రోగి. అది మనిషి అడ్డంగా పడుకోడానికి వీల్లేనంత చిన్న గది. నిలువుగా పడుకుంటే మనిషికీ ద్వారానికీ మధ్య ఓ మూరెడుజాగా మాత్రం మిగులుతుంది. మామూలు యిటుకరాళ్లతో కట్టిన గోడలే గులకరాళ్ళు పరిచి గచ్చుచేసిన నేలే! ఐనా భూమిపైన నివసిస్తున్న మానవులకోసం అదే భూమిపైన గాలికీ వెలుతురుకూ దుర్భేద్యంగా ఓ చక్కటి భూగృహాన్ని నిర్మించిన ఘనత ఆ గృహవాస్తుశాస్త్రజ్ఞుడిది! కీర్తిశేషాలైన వల్లుల అవశేషాలుగా అలముకున్న నెత్తురు మరకలతో గోడలు యుద్ధభూములకు నమూనాలుగా వున్నాయి. పైకప్పునిండుకూ చాందినీ గుడ్డలా బూజు పేరుకపోయింది. ఇన్నిహంగులున్న ఆ గదిలో పాటకచ్చేరీ ప్రారంభించి చీగటీగలూ తమ ఉచితజ్ఞతను చాటించుకుంటున్నాయి. చాపచుట్టూరా కొన్ని దినపత్రికలు చెల్లాచెదరుగా పడివున్నాయి. ఓమూలపుస్తకాల గుట్టఒకటి. మరోమూల పాత ట్రంకుపెట్టె ఒకటి, వైద్యశాస్త్రంలో పట్టా పుచ్చుకున్న నీరజ ఆ గదిలో అడుగు పెట్టిన మరుక్షణంలో తాను తన శత్రురాజ్యంలో ప్రవేశించినట్టు తెలుసుకోగలిగింది.

ముసలాయన చెప్పినట్టు రోగి బొత్తిగా కుర్రవాడేమీకాడు. పడుచువాడే. అపడుచుదనంకూడా ప్రారంభదశలో వున్నట్టులేదు. ఆ గడ్డం పెరిగిన తీరూ, ఆ తలవెంట్రుకలు చెల్లాచెదరై వున్నవాలకం, ఆ బొమికల ప్రోవు చాపకంటుకు పోయివున్న హృదయవిదారకదృశ్యం — వీటిని బట్టిచూస్తే అతడు సుడిగుండాల్లో మునిగితేలి, ఝంఝామారుతాల అలజడికి అగ్గమై యిక ఓపరికంచాలక పోవడంవల్ల అలలు తీసుకొచ్చి తీరరేఖపైన దిగవిడిచిన ఓటిపడవలా వున్నాడు. ఓ వైపున మృత్యువులాంటి సముద్రం, మరో వైపున కన్నతల్లిలాంటి భూదేవి. నట్టనడుమ చెలియలికట్ట నంటుకుని ఓటిపడవ. మొట్టమొదటిసారిగా తాను పరిష్కరింపవలసి వచ్చిన ఆ 'కేసు' ఎదుట కాసేపు ప్రాన్పడి నిల్చుండిపోయింది నీరజ.

> ఉ : ఒరేయ్ రామూ! బోర్డు చెరపరా.
>
> వి : నేను చెరపను సార్!
>
> ఉ : ఎందుకు చెరపవురా?
>
> వి : మీరు నిన్న నేగద సార్ చెరపకురా చెడేవని నీతి బోధించింది.
>
> -ఇనుగుర్తి గురుస్వామి(కార్వేటినగరం)

వృద్ధుడు చెప్పుకపోతున్నాడు. "మందు తల్లీ! మందో మాకో సూదోగీదో ఏదోఒకటి చూడాలి తక్షణం. రెండు రోజులుగా నేనింట్లో లేను. ఉంటే యిందాకా రానిచ్చేవాణ్ణిగాను. పుణ్యానికి పోతే పాపం ఎదురయ్యే రోజులు. ఇంట్లోవాళ్లు వద్దన్నా వినకుండా యితగాడికి గది అద్దెకిచ్చాను. నాలుగు మాసాలుండి మరెక్కడైనా బస చూచుకుంటానన్నాడు. చూచుకునేవాడే! ఇంతలో ఈ జబ్బొకటి వచ్చిపడింది. ఆసుపత్రికి వెళ్లి మందు పుచ్చుకుంటున్నానన్నాడు. నయమైపోతుందనుకున్నాను. ఒకనాటి సాయంకాలం తలుపు తెరచి చూచేసరికి యితడిలా కొయ్యబారిపోతుంటాడని నాకేం తెలుసు! తీరా యిప్పుడు ఆసుపత్రికి తీసుకెళ్తే చేర్చుకుంటారో లేదో సందేహం. మీ చేతనైంది చేయండి డాక్టరమ్మగారూ! మీ మందు ఖర్చులకు నా కేలాగూ చేతినుంచీ దండగ తప్పదు. ఏంచేస్తాను మరి! ఇళ్లుకట్టుకుని అద్దెలిచ్చుకున్న నేరానికి ఏ పీడవచ్చి తలకు చుట్టుకున్నా భరించాల్సిందే! తప్పుతుందేమున్నా నా!"

ముసలాతడి ధోరణికి నీరజ చిరాకు పడిపోయింది. లోకానికి ఎదుటివాడు బ్రతుకుతాడా, బ్రతకడా అన్న విషయంపట్ల ధ్యాస తక్కువ. వాడి చావుబ్రతుకులవల్ల తనకు కలగబోయే లాభనష్టాలను బేరీజు వేయడంలో నిమగ్నమైవుంటుంది లోకం. డాక్టర్లు మాత్రం లోకంలోని మనుషులు కాదా అనవచ్చు. వాళ్ళూ మనుషులే! రోగికి నయం కావడం, కాకపోవడంకంటే వాళ్లకు తమ ఫీజుపట్ల పట్టింపు ఎక్కువఅంటూ యిక్కడొక ప్రతివాదం బయల్దేరే అవకాశం సైతం లేకపోలేదు. కానీ ఫీజులు గడించి మేడలు కట్టాలన్న పెద్దపెద్ద ఆలోచన లేవీ నీరజకు లేవు. లేదంటే ప్రస్తుతం ఆమె అంతరాంతరాల్లో ఓ చిన్నకోరిక నిక్షిప్తమై వున్నమాట మాత్రం నిజం! ఈ రోగి తన చేతులమీదుగా గడచి గట్టెక్కితే, అది తన వృత్తికి శుభప్రదమైన ప్రారంభంగా వుంటుంది.

రోగిని పరీక్షచేయడం పూర్తికావచ్చింది. బాహ్యలక్షణాలనుబట్టి అశ్రమంగానే రోగనిదానం చేయగలిగింది నీరజ. ఎండిపోయిన పెదవులు, పిడచగట్టుకపోయిన నాలుక, ఉబ్బసంలాంటి ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసాలు— ఇవన్నీ శరీరాన్ని పీల్చి పిప్పిచేస్తున్న విషజ్వరానికి చిహ్నాలు. ఈ రోగానికి రామబాణంలాంటి సూదిమందు కద్దు. కానైతే ఒక నియమంమాత్రం వుంది. వ్యాధి చేయి దాటిపోతున్న విషమ పరిస్థితిలోనేగానీ దాన్ని వాడకూడదు.

భగవంతుడిపైన భారం వేసింది నీరజ. సిరింజిలోకి మందెక్కిస్తూ "ఇతనికిక్కడ బంధువులుగానీ పరిచితులుగానీ ఎవరూ లేరటండీ?" అని ప్రశ్నించింది.

వృద్ధుడు పెదవి విరిచాడు. "ఏదీ ఎవరున్నారు? ఇక్కడివాడే కాదమ్మా తల్లీ! ఈ లోకంలో మరెక్కడగానీ యితనికి కావలిసిన వాళ్ళుంటూ లేరనే నా ఊహ. ఉంటే కనీసం జాబులైనా రావూ! ఇదివరకేదో గడియారాల కంపెనీకి ఏజెంటుగా పనిచేశానన్నాడు. ఊళ్ళు తిరగడంతో ఆరోగ్యం పాడైపోయిందట. డాక్టర్లు విశ్రాంతి తీసుకోమన్నారట! విశ్రాంతికోసం ఈయన గారిక్కడ మకాం వేశారు. ఇక్కడైనా గోళ్ళు గిల్లుకుంటూ కూర్చునేవాడు గాదు పాపం! ఏవో ఒకటి రెండు చిన్నవుద్యోగాలుచేసి మానుకున్నాడు. ఎప్పుడైనా వినయంగా పలకరించేవాడు. మనిషి మంచివాడే! కానీ ఏం లాభం? బుద్ధి

భూములేలమంటే కర్మ గాడిదలు కాయ మంటుంది..."

వృద్ధుడి సాయంతో రోగిని సరిగ్గాపడుకో బెట్టి చొక్కా చేతిని మడిచి మోచేతి పైభాగంలో సూది ఎక్కించింది నీరజ. "పది హేను నిమిషాల్లో గుణం కనిపించవచ్చు. కనిపిస్తే మనం మరికొంత ప్రయత్నం చేయ వచ్చు. లేకపోతే ఆశ వదులుకోవలసి వుంటుంది. ఆలోపల మీరు ఓ గ్లాసుడు వేడిపాలు పుట్టించగలిగితే ఎందుకైనా మంచిది. రోగం యిలా ముదిరిపోడానికి సరైన మందు లేకపోవడం మాత్రమే గాదు, సక్రమమైన ఆహారం లేకపోవడం గూడా ఒక కారణమే..."

"పాలా! అదెక్కడ దొరుకుతుంది? ఇంత రాత్రివేళ..."

నీరజకు చిర్రెత్తుకొచ్చింది. "అదేమిటండీ! ఇక్కడ మీరొక మనిషిప్రాణంతో వ్యవ హరిస్తున్నారన్న సంగతి మరచిపోగూడదు. వెళ్ళండి. ఇంత పట్టణంలో పాలు దొరక్క పోగు. ఎక్కడైనా టీ స్టాల్లో అడిగి చూడండి..."

నీరజకోసం వసారాలో వాలుకుర్చీ వేసి ముసలాయన గ్లాసుతీసుకుని వీధిలోకి వెళ్ళి పోయాడు. చీకటి గుయ్యారంలా వున్న గృహాంతర్భాగం కేసి చూస్తూ కుర్చీలో కూర్చుంది నీరజ. అప్పటికీ ఆ ముసలాతడే కొస్తానయం. ఈ యింట్లో మిగిలిన వాళ్ళందరూ గాఢంగా గుర్రకలు పెడుతూ నిద్రపోతున్నారు. బుడ్డీదీపం ఒకటి వెలుగు తుంచబట్టి సరిపోయిందిగానీ లేకుంటే రోగి పడివున్న గదిలోగూడా అంధకారం తాండ వించేది! ఆ గుడ్డిదీపమైనా యింకెంతసేపు వెలుగుతుంది? తడిసోకని వత్తిచివర దాని బ్రతుకుగూడా సందిగ్ధావస్థలో కొట్టుమిట్టాడి పోతోంది.

నీరజ నిట్టూర్చింది. దేనిపట్ల నిర్లక్ష్యం చూపగూడదో దానిపట్ల నిర్లక్ష్యం చూపు తున్నారు మానవులు. డబ్బుతో కొనరానిదీ, మేధస్సుతో సృష్టింపరానిదీ అయిన 'ప్రాణం' ఒక్కొక్కచోట తృణంకన్నా హీనంగా నిరాదరింపబడుతోంది. ఒకప్రాణం కోసం శరీరంలోని కండలుకోసి సమర్పించు కున్న త్యాగశీలతనుగురించి కథలు చెప్పుకునే దేశంలో దౌర్భాగ్యమానవులు కొందరు కంట తడిపెట్టేవారైనా లేకుండా క్రిమికీట కాల్లా చనిపోతున్నారు.

నిటారుగా కూర్చునే ఓపికలేక కుర్చీలో సోలిపోయింది నీరజ. కరడుగట్టుక పోయిన నిస్తబ్దతలో చేతిగడియారం టిక్కు టిక్కు మంటున్న శబ్దంగూడా ఆమెకు స్పష్టంగా వినిపిస్తోంది. మెల్లగా నిమిషాలు దొర్లిపోతు న్నాయి. పదిహేనునిమిషాల గడువుగూడా దాటిపోవస్తోంది.

ఉన్నటుండి గదిలోనుంచి రోగి మూలుగు వినిపించినట్టు తోచడంతో కటాలున లేచి నిల్చుని నీరజ గదిలోకి తొంగిచూచింది. నిజమే! రోగిలో చలనం ప్రారంభమైంది. గాలిలో ఎండుటాకుల్లా అతడి పెదవులు కదులుతున్నాయి.

శ్వాసక్రియ స్వేచ్ఛగాజరగడానికి వీలుగా అతడి తలక్రింద తలగడ నుంచగలిగితే బాగుం డుననుకుంది నీరజ. పుస్తకాలు తప్పితే ఆ గదిలో తలగడగా ఉపకరించే వస్తువులేవీ లేవు. గుట్టలావున్న గ్రంథ సముదాయంలోనుంచి ఆమె ఓ లావుపాటి పుస్తకం పైకితీసింది. దుమ్ముదులిపి ఆ పుస్తకాన్ని తలగడగా అమ రించివుండేదే నీరజ. కానీ దుమ్ము దులుపు తుండగా పుస్తకంలోనుంచి క్రిందికి జారిన కాగితం ముక్కలు ఆమెను ఆశ్చర్యంలో ముంచేశాయి. ఒకదానితర్వాత ఒకటిగా ఆమె కాగితాలన్నింటినీ చేతికి తీసుకుని, దీపకాంతిలో వాటిని తదేకదృష్టితో పరి శీలిస్తూ విగ్రహంలా నిల్చుండిపోయింది.

అవి మామూలు కాగితంముక్కలు గావు. మనియార్డరు రసీదులు!

ప్రతిరసీదులోనూ 'మనియార్డరు పుచ్చు కున్నవారి సంతకము' అన్న ముద్రితాక్షరా లకుపైన తాను స్వయంగా చేసిన తన సంతకం నీరజకళ్ళకు అసందిగ్ధంగా కనిపిస్తోంది!

నీరజకు కలిగిన ఆశ్చర్యాన్ని మాటల్లో వర్ణించడం దుస్తరం.

మహాప్రకాశంలో కనుచూపు చెదరి అంధత్వం ప్రాప్తించినటుగా హద్దులుదాటిన ఆశ్చర్యంలో నీరజ మనసు చైతన్యం గోల్పోయి స్తబ్దమైపోయింది.

అలా తనెంతసేపు నిల్చుందో నీరజకు తెలి యదు. "పాలు తెచ్చానండి డాక్టరమ్మ గారూ!" అన్న వృద్ధుడి పలకరింపుతో గానీ ఆమె మళ్లీ మామూలు స్థితికి రాలేకపోయింది.

పాలగ్లాసును చేతికి తీసుకుని రోగిదగ్గర కూర్చుంది నీరజ. చెంచాతో పాలుతీసి రోగి పెదవుల కందిస్తున్న నీరజను చూచి వృద్ధుడు విస్మయచకితుడైపోయాడు. ఓ డాక్టరు చికిత్స చేస్తున్నట్టుగా లేదు, ఆ దృశ్యం ఎవరో ఆత్మీయురాలు రోగికి సపర్యలు జరిపినటుగా వుంది!

పదినిమిషాలు గడచిన తర్వాత మళ్ళీ వృద్ధుడే పలకరించాడు. "అర్ధరాత్రి కావ పోందమ్మగారూ! మిమ్మల్ని యింటిదగ్గర వదిలి పెట్టి వస్తాను..."

"ఎందుకూ నేనిక్కడే వుంటాను" అంది నీరజ.

అప్రయత్నంగా వెలువడిన ఆ జవా బులో 'నన్నిక్కడినుంచి వెళ్ళిపొమ్మన డానికి నువ్వెవరివి?' అన్న అర్థం ధ్వనిం చిందేమో మరి—వృద్ధుడి విస్మయం ద్విగుణీ కృతమైపోయింది.

* * *

నీరజ మనోవీధిలో పూర్వస్మృతులు

\- ఆర్. సుబ్బారావు (అనకాపల్లి)

నాటకంలో దృశ్యాలకు మళ్లే కదిలిపోతు న్నాయి.

గాలిలో చిన్నదీపం వెలిగించి తన తల్లి దండ్రు లిద్దరూ చనిపోయారు. భగవదను గ్రహం తాతయ్యరూపంలో తనను ఆదరిం చింది. చల్లటి కానుగచెట్టు నీడలాంటిది తాతయ్య ఆదరణ. ఆ నీడలో తాను తల్లి దండ్రులు లేని కొరతను మరచిపోగలిగింది.

లోకమంటే ఒకపూలతోట. ఆడుకో వచ్చు. పాడుకోవచ్చు. బొమ్మరిళ్ళుకట్టుకో వచ్చు. గుజ్జనగూళ్లు వండుకోవచ్చు—అన్న అమాయికభావనలతో తనచిన్ననాటిరోజులు మధురస్వప్నంగా గడచిపోయాయి.

తాతయ్య తనను హైస్కూల్లో చేర్పిం చాడు. వందలాది బాలబాలికల్లో తనకొక ప్రత్యేకస్థానంవుండేది. ఈపిల్లకు మంచిభవి ష్యత్తు వుందనుకునేవాళ్లు టీచర్లు. పరీక్షలు వ్రాసి బాగామార్కులు సంపాదించడమే మంచిభవిష్యత్తుకు రాచబాటని తనారోజుల్లో తలపోసింది. జీవితం అందమైనదిగానూ, ఆనందకరమైనదిగానూ అప్పుడు తనకుభాసిం చింది.

ఐతే ఆ అజ్ఞానపు తెరలు క్రమక్రమంగా తొలగిపోతూవచ్చాయి. పరిస్థితులు తమ నిజ స్వరూపంతో ప్రత్యక్షమైనకొద్దీ తనలో బ్రతుకంటే భయంరగులుకోసాగింది. ఏక్షణా న్నయినా రాలిపోవడానికి సిద్ధంగావున్న పండుటాకు తాతయ్య. ఆయనకు పరువు ప్రతిష్ఠలే గానీ ఆస్తిపాస్తులు లేవు. పట్టణం చివర ఆశ్రమంలాంటి కుటీరంలో ఆయన నివాసం. ఆ కుటీరమైనా ఆయన స్వంతం గాదు. కట్టుకంబానికి కట్టిపెట్టినగొడ్డులా తన కుటుంబంకోసం బ్రతికినవాడు గాదు తాతయ్య. ఆయన సమాజంకోసం బ్రతికాడు. సంఘంలో చైతన్యం తీసుకరావాలని ఆకాం

టాటావారి
ఒడికొలోన్ మరియు
ఒడికొలోన్ సబ్బు

ముట్టుకుంటే
మంచుముద్ద

టాటా ఉత్పత్తి

ప్రాణదాత

క్షించి అందుకోసం బ్రతుకును మీదుకట్టిన మహనీయుల అడుగుజాడల్లో ఆయన నడిచాడు. వితంతు వివాహాలు, అస్పృశ్యతానిరాకరణ, కులభేదాల ప్రసక్తిలేకుండా సహపంక్తి భోజనాలు మొదలైనవి ఘోరాపచారాలుగా భావింపబడినరోజుల్లో ఆయన ముందుండి అలాంటి ఉద్యమాలను నడిపించాడు. లోకులు రాళ్లురువ్వినా, బంధులోకం ఆంక్షలు విధించినా ఆయన అచంచలంగా తనఆదర్శానికి కట్టుబడినిలిచాడు.

తాతయ్య గవర్నమెంటు పాఠశాల్లో టీచరు. కొంతకాలం హెడ్మాస్టరుగాకూడా పని చేశారు. జీతంక్రింద ప్రతినెలా ఆయనకెంతో కొంతడబ్బు ముడుతుండేది. ఐతే అందులో సగానికిసగం పేదవిద్యార్థుల బడిజీతాలక్రింద, పుస్తకాలక్రింద ఖర్చయిపోతుండేది. ఒక్కొక్కనెల జీతం తీసుకున్నరోజున ఆయన ఖాళీ జేబుతోగూడా యింటికి రావడం జరుగుతుండేది. అమ్మమ్మ ఈ లోకపుమనిషి గాదు. తాతయ్య అడుగులకు మడుగు లొత్తడం మాత్రమే ఆమెకు తెలుసు. ఆయనచేసిన పనిలో తప్పులు పట్టడం ఆమెకు తెలియదు.

తాతయ్యకు వైద్యంగూడావచ్చు. ఆయన బోర్డు తగిలించుకోని నాటువైద్యుడు. వైద్యం ఆయనకు వంశానుగతంగాసంక్రమించినవిద్య. ఐతే ప్రతిఫలం ఆశించినప్పుడు తన వైద్యం ఫలించదని ఆయన విశ్వాసం. ఆ వైద్యంపట్ల కూడా కొందరికి విశ్వాసం వుండేది. అర్ధరాత్రప్పుడు, రాత్రి మూడు జాములప్పుడు ఎవరెవరోవచ్చి తలుపుతట్టి తాతయ్యను తీసుకెళ్లిపోయేవారు. బ్రతకడానికి ప్రతిజీవికీ హక్కుందని చెబితే చాలదు, దిక్కుకూడా వుండాలి. అని ఆయన చెబుతుండేవారు. ప్రతి మానవుడికీ కడుపునిండుకూ తిండి, ఒంటికి బట్ట, రోగానికి మందు - ఈ మాత్రమైనా పూచీపడకపోతే శతాబ్దాలుగా వికసిస్తూ వచ్చిన మానవనాగరికత కేవలం ప్రహసనప్రాయమేననీ ఆయన వాదిస్తుండేవారు. ఇంటికెవరైనా అతిథులు వచ్చినప్పుడు తనను చూపించి "చూచారటండీ! మా అమ్మాయికి పద్నాలుగేళ్లు పూర్తికాలేదు. అప్పుడే ఫిఫ్త్ ఫారం చదువుతోంది. నా తల్లిని డాక్టర్ చదివిస్తాను. ఆడవాళ్లు చదవడమంటే నాకు చాలా యిష్టం. కానీ ఒక్క షరతు. వాళ్లు కుర్రవాళ్లకు పాఠాలైనా చెప్పాలి. లేదా రోగులకు పరిచర్యలైనా చేయాలి" అంటుండేవారు.

చదివించడానికి చదివించాలన్న సదుద్దేశం ఒక్కటి మాత్రమే చాలదనీ, అందుకు మరికొన్ని హంగులుండాలని అప్పట్లో తాతయ్యకేగాదు, తనకు సైతం తోచిందిగాదు!

అవసానదశలో తాతయ్యకు పాతికరూపా

యల పెన్షను తప్పితే యితరత్రా జీవనాధారం లేదు. ఆపాటి రాబడిలో ఆయన జీవిత శేషాన్ని నిశ్చింతగా గడపగలిగి వుండేవారే. కానీ తన చదువు కోసం ఆయన ఆర్జనకు పూనుకోవలసి వచ్చింది. శరీరంలో ఓపిక లేకపోయినా ఆయన పదిమంది కుర్రాళ్ళకు ట్యూషను చెబుతుండేవారు. ఆ అదనపు రాబడిని నమ్ముకునే ఆయన తనను కాలేజికి పంపడం జరిగింది.

తనకూ దురదృష్ట దేవతకూ సంకుల సమరం ప్రారంభమైంది గూడా అప్పటి నుంచే!

కాలేజిలో చేరిన కొంతకాలానికే యింటి దగ్గరనుంచీ పిట్టపిడుగులాంటి వార్త వచ్చింది. తాతయ్య యిక పైకి లేవలేరు. ఆయన కాళ్ళు రెండూ పడిపోయాయి. మనిషిని జీవచ్ఛవంలా మంచంపైన పరుండబెట్టే ఆ భయంకరమైన వ్యాధి పేరు పక్షవాతం!

సెలవుల్లో యింటికి వెళ్ళినప్పుడు తను తాతయ్యదగ్గర కూర్చుని విలపించింది. ఇక చదువు మానేసి ఏదైనా చిన్న వుద్యోగం చూచుకుంటానన్నది. ఐతే తాతయ్య ససేమిరా ఒప్పుకున్నారుగాదు. "చూడు తల్లీ! నా జీవితంలో నేను చేబట్టిన ప్రతి కార్యంలోనూ నాకు విజయమే సమకూరింది. నిన్ను చదివించాలన్నది నా చిట్టచివరి ప్రయత్నం. ఈ ప్రయత్నంలో నేను కృతకృత్యుణ్ణి ఔతానో కానో తేల్పుకోవాలి. నువ్వు నాకోసమైనా చదువుకోవాలి. తప్పదు" అన్నారు.

అన్నారేగానీ ఎలా చదివించగలరో తన కర్థం కాలేదు. ఐనా తాతయ్య పట్టుదలవల్ల తను మళ్ళీ కాలేజికి వెళ్ళక తప్పలేదు. యథాప్రకారంగా ప్రతినెలా డబ్బు చేతి కందుతుండేది. అసలు రహస్యం యింటరు పరీక్షలు వ్రాసి యింటికి వెళ్ళిన తర్వాతగానీ తనకు తెలిసి రాలేదు. ఇల్లు అయ్యవారి నట్టిల్లులా సర్వశూన్యంగా వుంది. పాతకాలంనాటి కుర్చీలు, బీరువాలు మటుమాయమైపోయాయి. పాత్రసామగ్రి కంటికి కనిపించడం లేదు. ఆఖరుకు అమ్మమ్మ చెవుల్లో కమ్మలుగూడా లేవు!

అంతటితో దారుణ నిదాఘంలో మండుటెసుకపైన యింకిపోయిన ప్రవాహంలా తనను చదివించాలన్న కోరిక తాతయ్యలో అణగారిపోయి వుండవచ్చుననే తను భావించింది.

కానీ విధికి మానవులతో చెలగాటమాడటమంటే సరదా! తన సరదాకోసం అది అప్పుడప్పుడూ కొన్ని తమాషాపనులు చేస్తుంటుంది. ఇంటరు పరీక్షల్లో తను కళాశాలకంతా ప్రథమస్థానంలో నెగ్గింది. ఆ మార్కుల మూలంగా తనకు మెడికల్ కాలేజిలో సీటు మాత్రమేగాదు, స్కాలర్‌షిప్పు గూడా లభించే అవకాశం దృగ్గోచరమైంది.

ఇప్పుడేం చేస్తావన్న ఈ కడసాగి సవాలు గూడా తాతయ్య ఆత్మవిశ్వాసంతో ఢీకొనలేకపోయింది. కళ్ళుమూసుకుని, పిడికిలి బిగపట్టి, దృఢనిశ్చయంతో "నాకు నమ్మకం వుందితల్లీ! నీచదువు మధ్యలో ఆగిపోదు. మనకు భగవంతుడి తోడ్పాటు తప్పకుండా లభిస్తుంది. నువ్వు వెళ్ళి కాలేజిలో చేరు" అన్నారాయన.

దురదృష్టదేవతకూ తనకూ జరిగిన సంకుల సమరంలో అది పతాకస్థాయి!

మెడికల్ కాలేజిలో చేరిన రెండుమాసాలకు తాతయ్య తనకొకజాబు వ్రాశారు. ఆశనిరాశలు పడుగుపేకలా కలిసిపోయిన ఆ ఉత్తరంలోని ప్రతివాక్యమూ తనకింకా బాగా జ్ఞాపకం. వణుకుతున్న వ్రేళ్ళతో కూర్చునే వీలులేక రోగశయ్యపైన పడుకుని ఆయన వ్రాసిన ఆ చివరిలేఖ తలచుకోగానే తన మనోఫలకంపైన సాక్షాత్కరిస్తుంది.

"చిరంజీవి నీరజకు శుభాశీస్సులతో మీ తాతయ్య వ్రాయునది—

అమ్మాయీ! నాఆరోగ్యం నానాటికీ దిగజారిపోతోంది, ఇహానికీ పరానికీమధ్య అంచుపైన నేను నిలబడిఉన్నాను. ఈక్షణాన నా ఆలోచనలను యిహంవైపుకు లాక్కుంటున్న లంకెలు రెండు. ఒకటి మీఅమ్మమ్మ. రెండోది నువ్వు. మీ అమ్మమ్మనుగురించి నాకంతగా దిగులు లేదు. ఆమెకు నువ్వున్నావు. నీకెవ్వరూ లేరు. నువ్వు నీగమ్యస్థానానికింకా చాలాదూరంలో వున్నావు. ఇంతవరకూ నువ్వాగమ్యం చేరుకోగలవనే నేనాశించాను. ఐతే నాయీ జీవితచరమాంకంలో ఆ ఆశ క్రమక్రమంగా సన్నగిల్లిపోతోంది.

త్వరగా గడచిపోకుండావున్న రోజులు, నిద్రపట్టని రాత్రులు, ఎగతెగని ఆలోచనలు, స్పష్టంగా ప్రకటితంగాని వ్యథలు – ఇవన్నీ నా మనశ్శాంతిని పాడుచేస్తున్నాయి. ఒకొక్కప్పుడు నాకీ పక్షవాతం రావడం గూడా మంచికే వనిపిస్తోంది. ఇది రాకుంటే నా నిస్సహాయత్వం నాకు తెలిసేదిగాదు. నేనొక అల్పజీవినన్న సత్యం నాకు గోచరించేదిగాదు.

ఇటీవల నేను కొందరు మిత్రులకు, పరిచితులకు జాబులు వ్రాశాను. నేనెప్పుడో ఉపకారాలు చేశానని చెప్పడమూ లేదు. అందుకు ప్రతిఫలం కోరడమూ లేదు. చేతులు జోడించి దీనంగా యాచించాను. నా ఉత్తరాలకు ప్రత్యుత్తరాలు లేవు. నా ప్రార్థన అరణ్యరోదనంక్రింద పర్యవసించింది. ఏం చేయమంటావు తల్లీ! ఇంతకాలంగా నేనేదో భ్రమలో బ్రతికాను. ఇప్పుడు నా చేతకానితనాన్ని ఒప్పుకుంటున్నాను.

ఇంతటితో నేనీ జాబును పూర్తిచేసి పోస్టుచేసి వుండేవాడినే. ఐతే అదేం చిత్రమోగానీ నువ్వు చదువు ప్రారంభించిననాటి నుంచీ మనకు అంధకారంలో ఆశాకిరణాలు కనిపిస్తూనేవున్నాయి. ఇటీవల జరిగిన ఓ విచిత్రోదంతాన్ని వివరించి, ఉత్తరం ముగిస్తాను.

సినిమా పాటలు

మీగు సినికాగలు గాచేరి, నెలకు నుంచి ఆదాయం పొందవలెనన్నచో నేడే మాకు వ్రాయండి. ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలు ఇంగ్లీషు లేక హిందీలో వ్రాయవలెను.

BOMBAY FILM SERVICE
(A.M.W.)PHAGWARA(N.R)

పుస్తకములు

మీరు సుఖమైన జీవితం గడపాలనిఉందా? కామవిషయాలలో ఉన్నతమైనవి తెలుసుకోవాలని ఆత్రుతపడుతున్నారా? మీరు అన్యోన్య దాంపత్యాన్ని వాంఛిస్తారా?

ఐతే, మీరు చక్కని మార్గదర్శకమైన ఈ గ్రంథాన్ని తప్పక చదివి తీరాలి!

సుప్రసిద్ధరచయిత్రి శ్రీమతిసీతాలక్ష్మిరచించిన

* సుఖ జీవిత రహస్యాలు *

18 సం॥ పైబడినవారికే ఈపుస్తకం విక్రయం గర్భనిరోధం, సుఖవ్యాధుల నివారణోపాయాలు, స్వర్గసుఖాలను అనుభవించడానికి మార్గాలు- ఇత్యాది నన్నో విషయాలు తెలియజేసే పుస్తకం (బొమ్మలతో)

వెల రూ. 2-25 (తపాల ఖర్చుతో) ఉత్తరాలు ఇంగ్లీషులో రాయండి.

కావలసినవారు : మాధవి నిలయం.

[illegible] మద్రాసు .18.

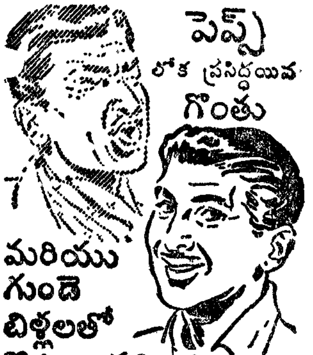

త్వరితంగా నివారించబడినది

గొంతు నొప్పి, రొమ్ము పడిశెము దగ్గులు, జలుబులు, గొంతు మరియు గుండె బిళ్లలైన పెప్సలో త్వరితంగా నివారణ యగును. పెప్సను చప్పరించి, నొప్పిని నివారించి క్రిములను నిర్మూలించే చర్యను జరుపునట్టి... అందరికమనకర అవిరులను ఆస్వాదించండి.

పెప్స
గొంతు మరియు
గుండె బిళ్లలు

మందుల వ్యాపారు
లందరి వద్దనూ
దొరకును

సి. ఇ. ఫుల్‌ఫోర్డ్ (ఇండియా) ప్రైవేట్ లి.

FPY-56-TEL

సోల్ ఏజంట్లు : దాదా & కంపెనీ,
8G, నైనప్పనాయకన్ వీధి, మద్రాసు-1

PAKCO పాక్తో స్లో-స్పీడ్, కోల్డు స్టార్టింగ్ క్రూడ్ఆయిల్ ఇంజనులు
—: ప్రత్యేక లక్షణములు :—
* పనిచేయ ప్రారంభించుట తేలిక
* తక్కువ ఇంధన ఖర్చు
* క్రమమైన నడక
* దిట్టమైన నిర్మాణం
* ఎక్కువ మన్నిక
* అద్భుతంగా పనిచేయును
* బాస్కీ-ఫ్యూయల్, ఇంజక్షన్ పరికరములు

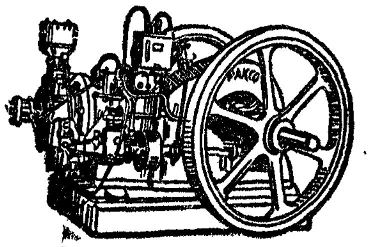

మద్రాసు ఆంధ్ర, కర్నాటక, కేరళ రాష్ట్రములకు ఏజెంట్లు:
Grams: 'LAMP' **K. S. SHIVJI & CO.**, (Estd. 1903)
Phone: 3617 పోస్టు బాక్సు నెం. 5, 178-79 బ్రాడ్వే, మద్రాసు-1

ఆయుర్వేదౌషధములు.
శాస్త్రీయముగాను నమ్మకముగాను తయారుచేయు సంస్థ.
వెంకటేశ్వర ఆయుర్వేదనిలయం.
చింతలూరు.
ఆలమూరు పోస్టు ★ తూర్పుగోదావరిజిల్లా.
ఆంధ్రదేశమందంతటను బ్రాంచీలు, ఏజన్సీలు కలవు.
హైదరాబాదు బ్రాంచి: 712, సెంట్రల్ బ్యాంక్ బిల్డింగ్స్,
సికింద్రాబాదు బ్రాంచి: 7-2-148 హిస్సామ్‌గంజ్, పాత పోలీసుస్టేషన్ ఎదుట

పూవు మీ అదృష్టం చెప్పగలదు
మీ భవిష్యత్తులో ఏమి జరుగబోవునదీన్నీ, మీ సరియైన చర్యనుగురించీన్నీ మీరు తెలుసుకొనగోరినట్లయితే ఒక పోస్టు కార్డుపైన మీకు యిష్టమగు ఒక పుష్పము పేరున్నూ, మీరు వ్రాయు తేదీ, వేళ వివరములున్నూ, మీ సరియైన చిరునామాయున్ను వెంటనే వ్రాసి పంపండి.

జ్యోతిష శాస్త్రములోని రహస్య గణితము మూలముగా మేము గుణించి, మీరు కార్డు వ్రాసిన తేదీలగాయతు 12 మాసములలోను మీయొక్క అదృష్టము, లాభనష్టములు, జీవితమార్గము, ఏ వ్యవహారములో మీకు జయముకలుగునో, మీ ఉద్యోగం విషయంలో మంచిచెడ్డలు, మార్పులు, ఆరోగ్యవిషయము, పరదేశగమనము, తీర్థయాత్రలు, వివాహము, స్త్రీసుఖము, సంతానము, నిధినిక్షేపములు, లాటరీ, అకస్మాద్ద్రవ్యలాభము మొదలగు వానినిగురించి స్పష్టముగా మాసవారీగా వ్రాసి రు. 1-4-0 లకు మాత్రమే వి. పి. గా పంపగలము. (వి. పి. ఛార్జీలు ప్రత్యేకం) దుష్టగ్రహము లేవయినా వున్న యెడల శాంతిచేయు విధానంకూడా తెలుపగలము. వివరములు మా పూచీపైన పంపబడును. మేము పంపిన భోగట్టా మీకు తృప్తిగా నుండనియెడల సైకము వాపసు చేయబడును. ఒకసారి పరీక్షించి చూడుడు. మా అడ్రసు ఇంగ్లీషులో వ్రాయండి.
Pt DevDutt Shastri, Raj Jyotishi (WP-18) Jullundur City.

ప్రాణదాత

పదిరోజులప్పుడు పాతికేళ్ల యువకుడొకడు నాకోసం వెదుక్కుంటూవచ్చాడు. వచ్చినవాడు తానొక పత్రికా విలేఖరినని చెప్పుకున్నాడు. నా దురవస్థను చాలా విచారించాడు. నే నంగీకరించినట్లయితే నన్ను గురించి ఓ వ్యాసం వ్రాసి పత్రికలో ప్రకటిస్తానన్నాడు. నాకు నవ్వొచ్చింది. వెంటనే ఒళ్లు మండిందికూడా! అలాటి వ్యాసం ప్రకటించడం నా కిష్టమేననీ, ఆ వ్యాసం ప్రకటింపబడిన కాగితం పొట్లాలు కట్టుకో డానికి ఉపకరిస్తే అందువల్ల చనిపోయిన తర్వాతగూడా నా ఆత్మకు శాంతి చేకూర వచ్చుననీ అతనికి బదులు చెప్పాను.

పాపం! అతని ముఖాన కత్తివేటుకు నెత్తురుచుక్క లేదు.

దిగాలుపడి తల వంచుకుని అతడు వెళ్లిపోయాడు. అతడి రాకపోకలకు నేనంత ప్రాధాన్యం యివ్వలేదు గూడా! కానీ యింతలో అతడి దగ్గరినుంచీ ఓ ఉత్తరం వచ్చింది.

ఇదేమిటో విడ్డూరంగానే వుంది మరి! ఈ విశాలాంధ్రావనిలో ఎక్కడో మానవ సేవాసమితి అన్న పేరుతో ఒక సంస్థవుందిట. సంఘానికి అంతో యింతో సేవచేసిన నాలాటి వాళ్లకు వార్ధక్యదశలో కొంత ఆర్థిక సహాయం చేయడం ఆ సంస్థ కార్యక్రమంలో ఒక భాగమట! ఆ సామితి కార్యకర్తలతో సంప్రదించాననీ, వాళ్ళు నాకు నెలానెలా ముప్ఫై రూపాయ లివ్వడానికి అంగీకరించారనీ అతడు తన ఉత్తరంలో పేర్కొన్నాడు.

నా కళ్లను నేను నమ్మలేకపోయాను. నమ్మడానికి వీలున్న విషయం కాదిది. కానీ యిదేదో అయాచితమైన సహాయం. లభిస్తే సంతోషమే గానీ, లభించకపోతే విచారం వుండదు. అందుకనే, ఆ సహాయం మాట నిజమే అయితే డబ్బును నా చిరునామాకు పంపే ఏర్పాటు చేయమని ఆ యువకుడికి ప్రత్యుత్తరం వ్రాశాను.

సముద్రంలోపడి మునిగిపోతున్నవాడు ఏ మాత్రం కర్రముక్క చేతికి దొరికినా దాని సాయంతో బయటపడాలని ఆశిస్తాడు. జీవికి ఆశ సహజం. మనమూ వేచిచూద్దాం. బదులు రాస్తావుగదూ...'

అదీ ఆ ఉత్తరం.

అందులో ఆయన వ్రాసినట్టు రెండు వారాలు తిరగకమునుపే సేవాసమితి కార్యదర్శి దగ్గరినుంచి తనకు మొదటి మనియార్డరు వచ్చింది.

ఆ తరువాత ఒక్క నెలకూడా తప్పిపోకుండా తనకు యం. ఓ.లు అందుతూ వచ్చాయి.

మధ్యలో ఒకసారి తాతయ్య చనిపోయినప్పుడు తనావిషయం తెలియజేస్తూ జాబు వ్రాసింది. ఐతే మనియార్డర్లు ఆగిపోలేదు. కోర్సు పూర్తయిందని తెలుపుతున్న రెండు మాసాలకు అవి ఆగిపోయాయి.

ఐతే ఆ మానవసేవా సమితిని గురించి కొన్ని సందేహాలుమాత్రం తనలో అలాగే వుండిపోయాయి. నెలనెలా తనచేతికొస్తూ వుండిన మనియార్డర్లు ఒక్కచోటనుంచీ వచ్చినవిగావు. ఒక నెల ఢిల్లీనుంచీ, మరొక నెల హైదరాబాదునుంచీ, యింకొక నెల బెంగుళూరునుంచీ యిలా అవి దేశం నలుమూలలనుంచీ వస్తుండేవి. సమితి కార్యాలయం యిలా నిరంతర దేశపరిభ్రమణం సల్పడంలోని ఆంతర్యమేమిటో తనకు బోధపడేదిగాదు. మళ్లీ ఆశ్చర్యమేమిటంటే మనియార్డరు కూపన్లమీది దస్తూరిలోమాత్రం కించిత్తు విభేదమైనా పొడసూపేదిగాదు. ఈ చిదంబర రహస్యమేమిటో తెలుసుకోవాలన్న కుతూహలంతో తను రకరకాలుగా వాకబుచేసి చూచింది. ఐతే ఆమానవసేవా సమితియొక్క ఆచూకీ తెలిసినవాళ్ళెక్కడైనా తనకు తటస్థించలేదు.

* * *

"నేనెక్కడున్నాను?" నూతిలోనుంచి వెలువడినంత నీరసంగా, ఆప్రశ్న అస్పష్టంగా వినిపించింది.

"ఇక్కడేవున్నారు......" మృదువుగా ప్రత్యుత్తర మిచ్చింది నీరజ.

రోగి నీరజవైపు పరకాయించిచూచాడు. సిద్ధహస్తుడైన శిల్పిమలిచి నిలబెట్టినట్టున్న చలువరాతి విగ్రహంలావుంది నీరజ. మృత్యువక్త్రంలోనుంచి బయటబడిన ఆ దుర్బలుడికి బ్రతకడంలోని మాధుర్యమంతా మూర్తి కట్టి తనమ్రోల ప్రత్యక్షమైనట్టుగావుంది నీరజ. అంతలో అతడికొక భ్రమకలిగింది. తనునిజంగా బ్రతకలేదేమో! చనిపోయి స్వర్గానికి వెళ్ళగా అక్కడొక అశ్వినీదేవత తనకు శుశ్రూష చేస్తున్నదేమో...

అతడొకసారి కళ్ళుమూసుకొని మళ్లీ తెరిచాడు. ఈ వలావలకు చూపులుత్రిప్పి గదిలో వెలుగుతున్న విద్యుద్దీపాన్నిబట్టి, బల్లపైన ప్రశాంతగంభీరమైన వదనముద్రతో సాక్షాత్కరించిన బుద్ధభగవానుడి విగ్రహాన్నిబట్టి నీరజ కనురెప్పల కదలికనుబట్టి తనింకా మానవలోకంలోనే వున్నట్టు నిర్ధరించుకోగలిగాడు.

అతడి కళ్లల్లోనుంచి కృతజ్ఞత తెరలు తెరలుగా పెల్లుబికి చూపులతో కలిసివచ్చి నీరజను అభిషేకించింది. రొమ్ముపైన వాడిపోయిన తోటకూరకాడల్లా పడివున్న అతడి చేతులు మెల్లగా పైకికదలి ఒకదానినొకటి సమీపించాయి.

దగ్గరగావచ్చి అతడి నాప్రయత్నంనుంచి వారిస్తూ "అలాటిపనిచేసి మీరు నన్ను

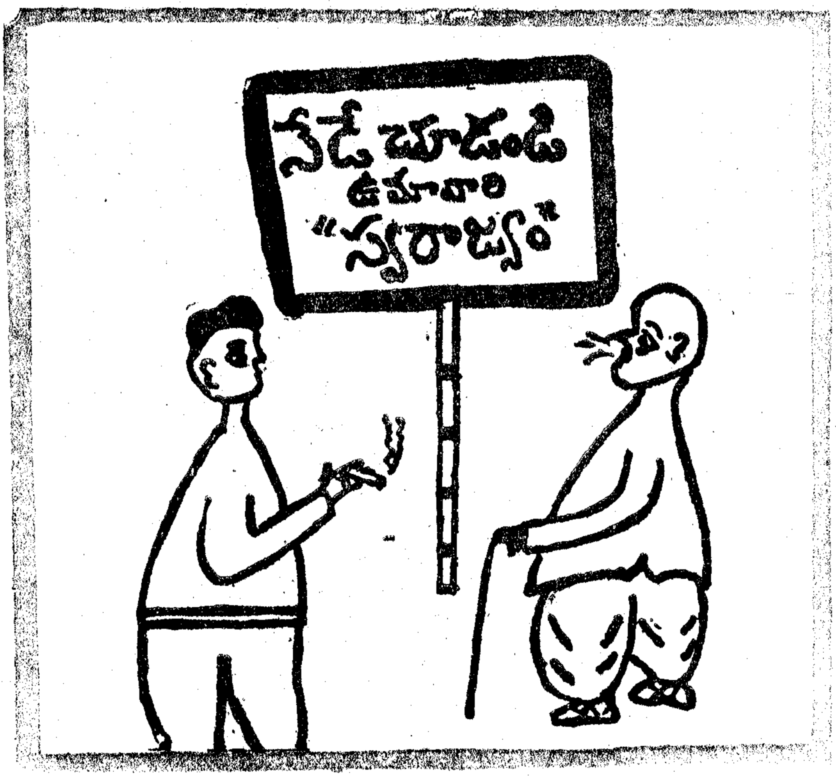

రేపటివరకూ ఉండదా ఏం?

—యం. సుధాకర్ (వరంగల్)

బాధించగూడదు. మీరు నమస్కరించవలసినంతటి గొప్పతనం నాలోలేదు" అంది నీరజ.

"ప్రాణమిచ్చినవారికి నమస్కరించడంలో తప్పులేదు. మీరెవరో నాకు తెలియదు. ఆ మురికికూపంలోనుంచి నేనిక్కడికెలావచ్చానో తెలియదు. మీరు నిల్చునేవున్నారు. దయచేసి ఆకుర్చీపైన కూర్చోకూడదూ..."

"కూర్చుంటానుగానీ మీరు నేను చెప్పినట్టు వినాలి..."

అతడు నవ్వాడు "ఏం చెబుతారు మీరు! మీరేంచెప్పినా నేను వింటాను. కానీ మీరెవ్వరో నన్ను తెలుసుకోనివ్వక పోవడం మీకు ధర్మంకాదు..."

నీరజగూడా నవ్వింది. "ధర్మాధర్మాల వివరాలనుగురించి తీరిగ్గా చర్చించుకోవచ్చు. ఇది మీరు మాట్లాడ్డానికి సమయంకాదు. ఇప్పుడు మీరు బాగా విశ్రాంతి తీసుకోవాలి..."

నీరజవైపుగాకుండా అతడు పైకప్పుకేసి చూస్తూ చెప్పుకపోసాగాడు. "మీరు నన్ను దీర్ఘవిశ్రాంతిలోనుంచి లేపారు. ఇప్పుడు మళ్ళీ విశ్రాంతి తీసుకోమని చెబుతున్నారు. మీతో నేను చాలా విషయాలు చెప్పుకోవాలి. ఇలా నేను రక్షింపబడటానికి యిది రెండోసారి. వింటే మీకాశ్చర్యంగా వుండొచ్చు. భూమిపైన పుట్టడానికి మునుపే చనిపోయి వుండవలసిన దురదృష్టవంతుణ్ణి నేను..."

"పోనీ, సంగ్రహంగాచెప్పి ముగించండి" అంటూ కుర్చీని మంచందగ్గరికి జరుపుకుంది నీరజ.

"ఆ దురాగతాన్ని భ్రూణహత్య అంటారు! మా అమ్మకు తన చిన్నతనంలో ఎప్పుడో బొమ్మలపెళ్ళిలాంటి పెళ్ళితతంగం ఒకటి జరిగింది. పెళ్ళిజరిగిన రెండేళ్ళకే వైధవ్యం ప్రాప్తించింది. బందిఖానాలాంటి యింట్లో, తనవాళ్ళ కామె వెట్టిచాకిరీ చేస్తుండగా పదేళ్ళు కడిచిపోయాయి.

అప్పుడే నేనామెకడుపులో పడ్డాను..."

అక్కడ కాసేపాగి అతడు నీరజ వైపు చూశాడు. "చెప్పండి" అంది నీరజ.

"మీరర్థం చేసుకోగలరు గనుక విశేషించి చెప్పడంలేదు. తనను నమ్మించిన వ్యక్తిపాదాలుపట్టుకుని ఆమె ఎలావిలపించివుంటుందో మీరూహించుకోగలరు. అతడు గూడా ఆమెనీ అపాయంనుంచీ రక్షించాలనుకున్నాడు. ఆ వూళ్లో పంతులుగారు గొప్ప వైద్యులని ప్రతీతి. అతడు వెళ్లి పంతులుగారిని యాచించాడు. ఎందుకోసమనుకుంటున్నారు-గర్భస్రావానికి మందుకోసం!

భగవత్స్వరూపులన్న విశేషణం ఈలో

(45-వ పేజీ చూడండి)

హరివంశము

(39-వ పేజీ తరువాయి)

అంధకారము ఖండింపబడుటలేదు. చంద్రుడు ఉదయిస్తే మనస్సు చల్లబడుతుందట! మరి తనకు ఆ చల్లదనమేమియు కన్పించుటలేదు. "ఓయి! ఓషధులకు రాజా! నాయీ భీతికి ఔషధంలేదా"" అని కంసుడు మనస్సులో అనుకున్నంతలో, ఆ చంద్రుడు తన్ను చూచి వికటమైన హాసం చేసినట్లు, యమునమీదుగా ఒకఘూకం మొరస్తూ పోయింది. ఒక తీతువ అరుస్తూ ఎగిరిదిం. ఎవరో తన్ను పిలిచి "కంస! ఆ తీతువవు నీవు" అన్నట్లు అనిపించింది.

ఆ చంద్రుణ్ణి చూడగా కంసునకు కోపము వచ్చినది. ఆ వెన్నలను చూడగా కంసునకు వెక్కసం అయిపోయినది. ఆ చంద్రుడు తనకు సరిగా కన్పించుటలేదు. అజ్ఞానికి ఆత్మద్రవ్యం ద్వైతమై భాసించినట్లు, ఆ చంద్రుడు కంసునకు రెండై కన్పించినాడు. అతని మనస్సు అనాహ్లాదియై గుడుసుళ్లు తిరిగింది. ఆ మసక వెన్నెలలో యమున తన జీవితమును అంటవచ్చిన కాలసర్పాన్ని పోలి కన్పించింది. కాళీయ సర్పదమనుని శరీరాన్ని పోలి, కీర్తినిపోలి, అతనికి స్పష్టము కాక, అస్పష్టముకాక, ఇతమిత్థమని నిర్ణయించరానిదై, మనస్సులో భయాన్ని, బుద్ధిలో ఆలస్యాన్ని, అంతఃకరణలో మాంద్యాన్ని సృష్టించింది.

కంసుడు తిరిగి తనమందిరాలను చేరుకున్నాడు. రాత్రి చాలా ప్రొద్దుపోయింది. మందిరంలో అంతా నిద్రిస్తూవుంటారు. తనకు నిద్ర రావడములేదు. అట్లా హంసతూలికా తల్పంమీద నడుమువాలిస్తే, నిద్ర ఏమన్నా వస్తుందేమో ననుకున్నాడు కంసుడు. తాను మందిరములనూ దరియుసరికి దాసదాసీజనాలంతా ఆదమరచి నిద్రపోతున్నారు. ఆ సుఖం తనకు లేదే అని కంసుడు మనస్సులో పరిదేవనం చేశాడు. శయనమందిరంలో మణిదీపం మందంగా ప్రకాశిస్తున్నది. కంసుడు తల్పాన్ని అధిరోహించి, శయనించి, కన్నుమూసినాడు. మనస్సును చిక్కబట్టి నిద్రపో ప్రయత్నించినాడు. ఎప్పుడు నిద్రపట్టినదో అతనికి తెలియలేదు. అతనికి మెలకువరాగా తెలిసినది ఇది. ఆ నిద్రలో తనకు కొన్ని కలలువచ్చినవి. అవిభయంకరముగావున్నవి. ఒక కలలో తాను గరళమును తినినాడు. మరి ఒక కలలో ప్రేతాన్ని పరిరంభణంలో పట్టినాడు. మరి ఒక కలలో తాను దిగంబరుడై, ఖరారూఢుడై తిరిగినాడు. విషభక్షణంచేసినాడు. జపాకుసుమ మాలియై ఊరేగినాడు. ఇన్ని కలలు రాగా తనకు మెలకువరాలేదు. ఆ కలలు మనస్సునకు సుఖాన్ని ఇచ్చాయా? కంసునకు అర్థము కాలేదు. అతనికి అర్థమైనట్లు కన్పించిన కల ఇది. అతనిలోని భయమును మరి యింతగా రగుల్కొల్పిన కల ఇది. తాను నిద్రపోతున్నాడు. ఆ నిద్రలో తనకు ఒక కలవచ్చింది. ఒక స్త్రీ. నల్లనిది. ఎఱ్ఱని కోక కట్టుకున్నది. తల విరబోసుకున్నది. చేతిలో ఖడ్గాన్ని ధరించినది. ఆమె వెంట ఆమెను పోలిన స్త్రీలే, ఇంకా ఎంతమందియో వున్నారు. అందులో ఒక్కర్తుక, దిగంబరి, తన్ను, నిద్రనుండి లేపినది. తాను లేచినాడు. ఆ దిగంబరి నవ్వుతూ, తన్ను కౌగలించుకోవచ్చినది. తనకు భయము వేసినది. దానిని తాను మందలించబోయినాడు. నోట మాటరాలేదు. ఆ దిగంబరి నవ్వినది. అట్టహాసముగా నవ్వినది. ఆ నవ్వు నవ్వుగాలేదు. కత్తులుచిమ్ముతున్నట్లు వున్నది. ఆ స్త్రీ అన్నది. "కంస! నేను నీకు రుచించడము లేదా?" తాను అనుకున్నాడు. ఈ స్త్రీ రుచించడము ఏమిటి? ఇంకా చాల మంది స్త్రీలు వున్నారు. వారు గూడ తనకు రుచించునట్లు లేరు. ఈ స్త్రీ లేమి? ఈ రుచులేమి? అనుకున్నంతలో రక్తాంబరధారిణి, ఖడ్గహస్త, కాలవర్ణ మందహాసంచేసింది. "కంస! నన్ను ఎరుగుదువా" అన్నది. "నీవు ఎవ్వరవు?" అన్నాడు తాను. "నేనా! నేనా! కంస! నీకు మృత్యువును" అన్నది ఆమె. అని మహాహాసం చేసింది. ఆ మహాహాసం వినగా కంసునకు భయమైనది. భయములో మెలకువ వచ్చినది. గుండె ఇంకా కొట్టుకుంటున్నది. శరీరము స్వేదజలస్విన్నమైవుంది. కంసుడు తాను ఏమైపోతున్నానా! అనుకున్నాడు. బిగ్గరగా "తల్లీ! తల్లీ! నేను ఏమైపోతున్నాను" అని ఆక్రోశించినాడు. ★

కంలో కొందరిపట్ల మాత్రమే సార్థకమౌతుంది. పంతులుగారలాంటివారు తప్పడు అంచనా వేసుకుని తనదగ్గరికి వచ్చిన ఆ యువకుణ్ణి ఆయన చురచుర చూచారు. ఆ మట్టి ముద్దలో ఈ తేజాన్ని రగుల్కొలిపారు. మనిషిగా పుట్టినవాడివి మనిషిగానే బ్రతకమని బుద్ధి చెప్పారు.

ఉద్యోగానికి సిఫార్సు చేస్తూ ఆయన తన స్నేహితుడికి వ్రాసియిచ్చిన చీటితో, చేతిఖర్చులకోసం యిచ్చిన డబ్బుతో మాఅమ్మా, నాన్నా దూరప్రాంతాలకు వెళ్లి పెళ్లి చేసుకున్నారు. ఆ పెళ్లి జరిగిన మూడుమాసాలకు నేను పుట్టాను.

పంతులుగారిని గాకుండా మానాన్నగారు మరొకరిని ఆశ్రయించినట్టయితే ఒకటి రెండు జీవితాలు సర్వనాశనానికి గురై వుండేవి. ఆయన యింకా కళ్ళు తెరవని పసినిసుగును కాపాడారు. దుర్గతికిలోను కావలసిన ఒక అబల జీవితంలో వసంతాలు వెలయించారు. సంజవేళల్లో నట్టింటదీపం వెలిగించినప్పుడల్లా మా అమ్మ ఆయన్ను తలచుకునేది. పంతులుగారి పేరు పార్థసారథిగారు. ఆయన పట్లగల

ప్రాణదాత

(31-వ పేజీ తరువాయి)

భక్తిభావంతో మా అమ్మ నాకా పేరు పెట్టుకుంది..."

చేత గొడుగుతో, పొడుకాటి కోటుతో, తెల్ల టీతలపాగాతో, చిరునవ్వులు మెరుగులు దిద్దుతున్న నెరసిన మీసాలతో నీరజ మనోనేత్రాలకు తాతయ్య ఆకృతి ప్రత్యక్షమైంది.

"ఇప్పుడు మీరు నన్నిలా రెండోసారి రక్షించారు..."

నీరజ అడ్డు తగిలింది. "ఇందులో నా గొప్పేమీ లేదు. నేను డాక్టర్ని. మీరు పేషంటుగా నా దగ్గరికొచ్చారు. మీ జబ్బును నేను నయంచేయగలిగాను. అది నా వృత్తిధర్మం..."

కుర్చీలోనుంచి లేచి నీరజ మెల్లగా బయటకు వెళ్ళిపోయింది.

* * *

వారం రోజుల తర్వాత ఓ ఉదయం అయిదుగంటలకే నిద్రలేచి డాబా పైన పచార్లుచేసి క్రిందికిదిగివచ్చాడు సారథి. నీరజ గదిలో కూర్చుని పత్రిక చదువుకుంటోంది.

సారథి కనిపించగానే పరామర్శించింది నీరజ. "అప్పుడే ప్రాతఃకాల విహారాలు ప్రారంభించారన్నమాట!"

గదిలో ప్రవేశించి కుర్చీలో కూర్చుంటూ "ఈ మొదటి తరగతి రాజకీయ ఖైదీకి ఆ మాత్రం స్వేచ్ఛ వుందనే నేను భావిస్తున్నాను" అన్నాడు సారథి.

"అమ్మో, మీరు చమత్కారంగా గూడా మాట్లాడగలరే! నేనింకా ఏమిటో అనుకున్నాను..."

నీరజ మళ్ళీ పత్రికా పఠనంలో లీనమైంది.

ఏదో మాట్లాడ దలచుకున్నట్టుగా సారథి గొంతు సవరించుకున్నాడు. కాసేపు నేలవైపు చూచాడు. మళ్ళీ తలపైకెత్తాడు...

"ఏమిటో చెప్పదలచుకున్నారల్లేవుంది..." నీరజే ప్రసంగానికి దారితీసింది.

"ఏమీ లేదు. మీరు చేసిన మేలుకు ఎలా

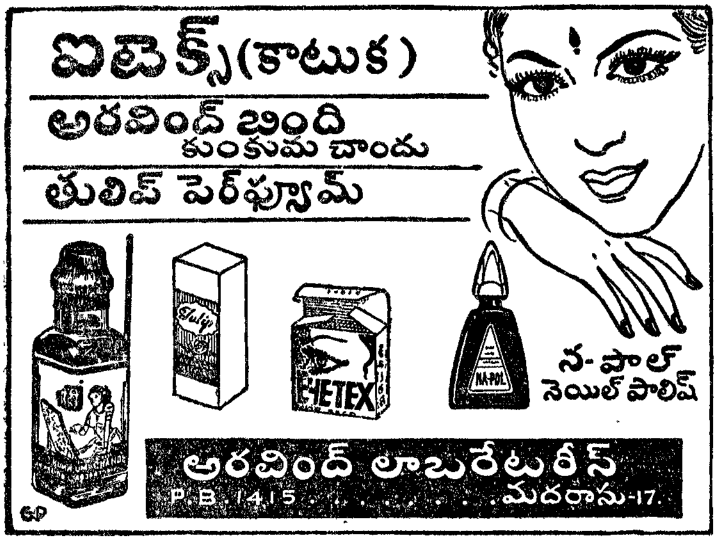

చదవాలి - సుఖపడాలి

దాంపత్య జీవితంలో బలహీనులయి, వాటినుయ్యేవారి నుద్ధరించుటకు ప్రముఖ డాక్టర్లు కనుగొన్న కొన్ని అమూల్య రహస్యాలు "జీవిత రహస్యాలు' పుస్తకంలో ఉన్నాయి. ఇంకా అంగులో ఒక వంతు ధాతువుకు 80 వంతుల రక్తం నష్టమవుతుందనేది అబద్ధమని ఎలా నిరూపించారు, బీజాల వగులువల్ల ఫలితాలు, వాటిలో నొప్పులువల్ల, ఋష్టి పరిబీజాలు, సుఖవ్యాధులు రాకుండా తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు. దాంపత్య జీవితాన్ని ఆనందమయం చేసుకొనడానికి కనుగొన్న మార్గాలు, కుటుంబ నియంత్రణామార్గాలు, యింకా మీజీవితంలో వంటనే తెలుసుకోవలసిన అన్ని సంగతులు. "జీవిత రహస్యాలు' అనే ఈ తెలుగు పుస్తకంలో వున్నాయి. వెల రు. 3-50 పోస్టు ఖర్చు ఉచితం. ఇవి క్రిందిచోటే దొరుకును. 'దళసేవ ప్రచురణలు, అశోకనగర్. ఏలూరు. ఆంధ్రకు ప్రా సీ వి. పి. పోస్టుద్వారా మీకూ పంపబడును.

SWSTIK

ప్రాణదాత

ధన్యవాదాలు చెప్పుకోవాలో నాకు తోచడంలేదు. మీ ఉపకారాన్ని నేను జన్మలో మరచిపోను. కానీ మీ మంచితనాన్ని ఆసరాగా చూచుకొని నే నెంత కాలమైనా మీకు అతిథిగా వుండిపోలేను. ఒకటి రెండు రోజులనుంచీ మీ దగ్గర సెలవు తీసుకోవాలనుకుంటున్నాను..."

పత్రిక వెనుక ముఖం దాచుకుని "ఐతే మీరు బిల్లు చెల్లించకుండానే వెళ్ళిపోతారన్నమాట" అంది నీరజ.

సారథి నొచ్చుకున్నాడు, "అలాంటి కృతఘ్నుణ్ణి గాను. నే నిప్పుడు నిర్ధనుణ్ణి. కానీ నా సంపాదనా శక్తిపైన నాకు నమ్మకం వుంది. త్వరలోనే మీ ఋణం తీర్చుకోగలను..."

చేతిలోని పత్రికను టేబిలుపైన పడేసి "అలాగైతే మీరు తప్పకుండా వెళ్ళదలచుకున్న పక్షంలో ఈ బిల్లునుగూడా మీతోపాటు తీసుకెళ్ళండి..." అంటూ మేజా సొరుగులోనుండీ ఓ కవరుతీసి సారథి చేతి కందించింది నీరజ.

కవరుచించి కాగితం పైకితీసాడు సారథి. కాగితంపైన అంకెలు లేవు. అక్షరాలున్నాయి. ఒకే ఒక్క వాక్యం. దాని క్రింద సంతకం.

"నాకు కావలసింది మీరు—ఇట్లు, నీరజ."

సారథి ఒకటికి రెండుసార్లుగా ఆవాక్యాన్ని చదువుకున్నాడు. నీరజవైపు చూచాడు. మళ్ళీ కాగితంవైపు! మళ్ళీ నీరజవైపు!! సారథికి అనిమిషత్వం సిద్ధించింది.

"నీరజ! మీరేనా?" అప్రయత్నంగా అతడు ప్రశ్నించాడు.

'అవునండీ సారథిగారూ! నేనే మీ నీరజను' — అన్నట్టుగా నీరజ కళ్ళల్లో ఆనంద బాష్పాలు మిలమిల లాడుతున్నాయి!

★

టీచరు: (వడ్డీ వ్యాపారస్తుని కొడుకుతో) ఒరే గోపీ! మీ నాన్న ఒకడికి 50 రు. అప్పిచ్చాడనుకో. నెలకు 100 కి 1 రు. వడ్డీ చొప్పున 1 సం॥నకు మొత్తమెంతరా?

గోపీ: మా నాన్న వడ్డీకిచ్చినది చదువుకున్నవాడికా? లేక చదువురాని వాడికా సార్?

—[illegible]